

BELEDİYELEDE REKREASYON YÖNETİMİ: BİLGİ, FARKINDALIK VE UYGULAMALAR
RECREATION MANAGEMENT IN MUNICIPALITIES: KNOWLEDGE, AWARENESS, AND PRACTICES

Merve Nur ÇAĞLAYAN^a Esra AYMAN^b Ali YAYLI^c

Özet

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de farklı ölçeklerde hizmet veren beş belediyede rekreasyon yönetimi süreçlerine ilişkin bilgi düzeyini, kurumsal farkındalığı ve uygulama pratiklerini ortaya koymaktır. Rekreasyonun bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal iyilik hali üzerindeki etkileri dikkate alındığında, belediyelerin bu alandaki rollerinin daha sistematik ve kapsayıcı biçimde ele alınması gerekmektedir. Çalışma, betimleyici nitel bir çalışma olarak tasarlanmış ve veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Beş farklı belediyede, rekreasyon hizmetlerinden sorumlu birimlerde görev yapan personelle çevrim içi görüşmeler gerçekleştirilmiş, elde edilen veriler Braun ve Clarke (2006) tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda beş ana tema belirlenmiştir: (1) Rekreasyon kavramına yönelik anlayış, (2) toplumsal ihtiyaçların tanınması ve kapsayıcılık, (3) bilimsel ve kurumsal planlama yaklaşımları, (4) kullanıcı geri bildirimi ve etki izleme, (5) alan yönetimi ve hizmet sürekliliği. Bulgular, belediyelerin rekreasyonu çok boyutlu bir kamu hizmeti olarak ele almaya başladığını, ancak uygulamalarda önemli yapısal eksikliklerin sürdüğünü göstermektedir. Rekreasyon yöneticisi istihdamı, uzun vadeli etki analizi sistemlerinin eksikliği ve geri bildirim mekanizmalarının sınırlılığı öne çıkan sorunlardandır. Çalışma, yerel yönetimlerin rekreasyon hizmetlerini daha sürdürülebilir, katılımcı ve kapsayıcı biçimde sunabilmesi için bilimsel bilgiye dayalı karar süreçlerinin geliştirilmesini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Rekreasyon Yönetimi, Belediye, Yerel Yönetimler

Abstract

The aim of this study is to examine the level of knowledge, institutional awareness, and practical applications related to recreation management processes in five municipalities operating at different administrative scales in Türkiye. Considering the effects of recreation on individuals’ physical, psychological, and social well-being, it is essential that the role of municipalities in this field be addressed in a more systematic and inclusive manner. The study was designed as a descriptive qualitative research, and data were collected through a semi-structured interview form. Online interviews were conducted with personnel working in units responsible for recreation services across five municipalities, and the obtained data were analyzed using the thematic analysis approach proposed by Braun and Clarke (2006). As a result of the analysis, five main themes emerged: (1) understanding of the concept of recreation, (2) recognition of social needs and inclusivity, (3) scientific and institutional planning approaches, (4) user feedback and impact monitoring, and (5) area management and service continuity. The findings indicate that municipalities have begun to approach recreation as a multidimensional public service; however, significant structural shortcomings persist in practice. The lack of employment of professional recreation managers, the absence of long-term impact analysis systems, and the limited use of feedback mechanisms are among the most prominent challenges identified. The study suggests the development of science-based decision-making processes to enable local governments to deliver recreation services in a more sustainable, participatory, and inclusive manner.

Keywords: Recreation, Recreation Management, Municipality, Local Governments

Makele Geliş Tarihi: 16.11.2025 Makale Kabul Tarihi: 24.12.2025

Sorumlu Yazar (Corresponding Author): Merve Nur ÇAĞLAYAN (mervecaglayan@isparta.edu.tr)

^a Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Isparta/Türkiye (mervecaglayan@isparta.edu.tr) ORCID: 0000-0002-6730-1540

^b T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara/Türkiye (esrayman@gmail.com) ORCID: 0009-0004-2150-2138

^c Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ankara/Türkiye (ali.yayli@hbv.edu.tr) ORCID: 0000-0002-2890-0209

DOI: 10.5281/zenodo.18038225

1. Giriş

Rekreasyon, bireylerin iş ve zorunlu faaliyetlerinden arta kalan zamanlarında gerçekleştirdikleri dinlendirici ve eğlendirici etkinlikleri kapsayan önemli bir kavramdır. Yapılan araştırmalar, rekreasyonel faaliyetlerin fiziksel ve ruhsal sağlık üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermektedir (Camplain, Williamson, Pinn, Shuman, Robinson, Evans ve Luna 2022). Bu bağlamda, rekreasyonel faaliyetler, bireyin bütüncül sağlığını destekleyen temel bir ihtiyaç olarak değerlendirilmelidir. İnsanların bedensel ve zihinsel olarak iyi olma halini sürdürebilmeleri için rekreasyona erişimlerinin sağlanması gerekmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü, sağlığı yalnızca hastalık veya engelin olmaması değil fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olarak tanımlamaktadır (World Health Organization, 1948). Bu tanım doğrultusunda, bireylerin rekreasyonel etkinliklere katılımı, sağlıklı ve dengeli bir yaşam sürdürebilmeleri için vazgeçilmezdir. Ayrıca, rekreasyon hakkı temel bir insan hakkı olarak da görülmelidir. Birleşmiş Milletler'in 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 24. maddesinde, herkesin dinlenme, boş zaman ve eğlence hakkına sahip olduğu açıkça vurgulanmaktadır (United Nations, 1948). Bu nedenle, rekreasyona erişim hakkının toplumun her kesimi için eşit şekilde sağlanması hem bireylerin yaşam kalitesini artırmakta hem de toplumsal refaha katkıda bulunmaktadır.

Rekreasyon, boş zaman değerlendirme aracı olmanın ötesinde, bireyleri zihinsel ve fiziksel olarak yenileyen bir süreç olarak da ele alınmaktadır. Bu yenileyici bakış açısı, rekreatif faaliyetlerin stresi azaltmadaki ve genel iyi oluş halini desteklemedeki rolünü ön plana çıkarmaktadır (Ibhafidon, Oforka, Onuzulike ve Nwaobiala 2021). Bununla birlikte, rekreasyon aynı zamanda bireyin içsel dönüşümünü destekleyen anlamlı bir deneyim olabilmektedir. Özellikle açık hava ortamlarında, doğa ve sosyal çevreyle kurulan etkileşimler aracılığıyla bireyler kişisel gelişimlerini destekleyebilir ve çevreyle olan ilişkilerini daha derinlemesine anlayabilirler (Morse, 2022).

Günümüz toplumlarında sağlıklı yaşam, sosyal bütünleşme ve sürdürülebilir şehir planlamasının temel yapı taşlarından biri olan rekreasyon, bireylerin yaşam kalitesini artırmakla kalmayıp toplumsal refahın da önemli bir belirleyicisi haline gelmiştir. Bu bağlamda, rekreasyonun sadece bireysel tercihlere dayalı bir etkinlik alanı değil, aynı zamanda stratejik olarak yönlendirilmesi gereken bir kamu hizmeti olduğu kabul

görmektedir (Barcelona, Wells ve Arthur-Banning, 2013). Bu nedenle, rekreasyon yönetimi ile kamu politikalarının kesişim noktaları hem yönetim süreçlerinin anlaşılması hem de toplumun değişen ihtiyaçlarına yanıt verilmesi açısından önem arz etmektedir.

Rekreasyonel hizmetlerin toplumsal düzeyde planlanması ve yaygınlaştırılması, doğrudan kamu politikalarının desteğiyle mümkündür. Kamu politikaları, yasa yapımı, bütçeleme, planlama ve uygulama süreçlerinde rekreasyona ne ölçüde yer verileceğini belirlemektedir (Hall ve Page, 2014). Bu bağlamda, yerel yönetimlerin planlama süreçlerine rekreasyonun dahil edilmesi, kamusal alanların yeniden düzenlenmesi, park ve spor alanlarının artırılması gibi uygulamalar politika tercihleriyle şekillenmektedir.

Türkiye’de rekreasyon ve boş zaman kavramlarının kamu politikalarıyla ilişkisini anlamak açısından en güncel stratejik belge olan 12. Kalkınma Planı önemli bir referans noktası sunmaktadır. Plan, bireylerin çocukluktan itibaren boş zamanlarını verimli değerlendirebilmeleri için eğitim alanlarının sosyal ve rekreatif etkinliklere uygun tasarlanmasını önermekte, mekânsal planlamada rekreasyonel erişimi önceleyen bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Sağlık politikalarında da rekreasyonun fiziksel ve ruhsal sağlığa katkısı vurgulanmakta, gençler için ise aidiyet, sosyal uyum ve riskli davranışlardan uzak durma hedefleriyle rekreasyonel faaliyetlerin önemi belirtilmektedir. Engelli ve yaşlı bireyler için sosyal katılım, fiziksel-psikolojik iyilik hali ve aktif yaşlanma hedefleri doğrultusunda rekreasyonun destekleyici rolüne dikkat çekilmektedir. Yerel yönetimlerin, kapsayıcı rekreasyon politikalarının uygulanmasında merkezi aktörler olduğu ifade edilmekte, halk sağlığı ve sosyal bütünleşme açısından yerel iş birliklerinin önemi vurgulanmaktadır (On İkinci Kalkınma Planı, 2023). Her ne kadar “boş zaman” ve “rekreasyon” kavramlarına doğrudan atıf sınırlı düzeyde olsa da rekreasyonun sağlık ve sosyal gelişim boyutlarına güçlü bir vurgu yapılmaktadır.

Türkiye’de belediyelerin rekreasyon hizmetlerinden sorumlu olmasının yasal temeli ise, başta 5393 sayılı Belediye Kanunu olmak üzere çeşitli mevzuat düzenlemelerine dayanmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14. maddesinde, belediyelere verilen görevler arasında, belde sakinlerinin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamasını sağlamak amacıyla spor, sosyal ve kültürel hizmetlerin sunulması açıkça belirtilmiştir. Aynı maddenin (1) bendinde, belediyelerin gençlik ve spor hizmetleriyle birlikte yeşil alan, park, mesire yerleri ve benzeri dinlenme alanlarını yapma, yaptırma, işletme veya

işlettirme sorumluluğu bulunduğu ifade edilmiştir (Belediye Kanunu, 2005). Bu düzenleme, belediyelerin rekreasyon alanlarının planlanması, yönetimi ve halkın bu alanlara erişiminin sağlanması konularında asli sorumlu kurumlar olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu da büyükşehir belediyelerine benzer görevler yüklemektedir (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004). Tüm bu yasal çerçeve, belediyelerin yalnızca altyapı hizmeti sunan kurumlar değil, aynı zamanda bireylerin sosyal, psikolojik ve fiziksel iyilik hâlini destekleyen hizmetleri sunmakla yükümlü olduklarını göstermektedir.

Rekreasyon hizmetlerinin toplumun farklı kesimlerine ulaşabilmesi, yaşam kalitesini artırıcı işlevini yerine getirebilmesi ve sürdürülebilir şekilde planlanması, büyük ölçüde yerel yönetimlerin konuya yaklaşımına bağlıdır. Ancak Türkiye’de birçok belediyede rekreasyon kavramı hâlâ yeterince sistematik bir çerçeveye oturtulmadan yürütülmekte, uygulamalar çoğunlukla bireysel gözlemler ve deneyimlere dayalı şekillenmektedir. Bu bağlamda, belediyelerde rekreasyonun nasıl tanımlandığı, hangi ölçütler doğrultusunda planlandığı, karar alma süreçlerinde bilimsel bilgi ve uzmanlık desteğinin ne ölçüde kullanıldığı gibi unsurların değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, kadınlar, gençler, yaşlılar ve engelli bireyler gibi özel toplumsal grupların bu hizmetlerden ne ölçüde faydalandığı ve belediyelerin bu gruplara yönelik ne tür projeler geliştirdiği de araştırmanın odak noktaları arasında yer almaktadır.

Yerel yönetimlerin rekreasyon hizmetlerine ilişkin akademik çalışmalar incelendiğinde, mevcut literatürün ağırlıklı olarak rekreasyon alanlarının fiziksel planlanması, kullanıcı memnuniyeti veya rekreasyonun toplumsal etkileri üzerine odaklandığı görülmektedir. Buna karşın, belediyelerde rekreasyon hizmetlerinin hangi kavramsal çerçeveye dayanarak planlandığı, karar alma süreçlerinde bilimsel bilgi ve uzmanlığın nasıl konumlandığı ve uygulamaya yön veren yönetsel paradigmaların neler olduğu konusunda sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Özellikle Türkiye bağlamında, belediyelerin rekreasyona ilişkin politika ve uygulamalarının, karar verici aktörlerin algıları üzerinden nitel olarak incelendiği araştırmaların yetersiz olduğu dikkat çekmektedir.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de belediyelerin rekreasyon hizmetlerine ilişkin planlama ve uygulama yaklaşımlarını, belediyelerde görev yapan karar verici aktörlerin algıları doğrultusunda incelemek ve bu yaklaşımların bilimsel bilgi, uzmanlık ve ihtiyaç

temelli planlama ilkeleriyle ne ölçüde örtüştüğünü ortaya koymaktır. Bu doğrultuda çalışma, belediyelerin rekreasyona ilişkin yönetsel paradigmalarını görünür kılarak, yerel yönetimlerde rekreasyon hizmetlerinin kuramsal ve uygulamaya dönük çerçevesine nitel bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Nitel araştırma desenine dayanan bu çalışmada, belediyelerin ilgili birimlerinde görev yapan personel ile yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiş, katılımcıların gönüllülüğüne dayalı olarak elde edilen veriler tematik analiz ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarının, belediyelerin rekreasyon hizmetlerini yalnızca uygulama çıktıları üzerinden değil, karar alma süreçleri ve yönetsel algılar bağlamında ele alarak, Türkiye’de yerel yönetimler ve rekreasyon literatüründeki önemli bir ampirik boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

Belediye kurumu, XIX. yüzyılda Sanayi Devrimi sonrasında hızlanan endüstrileşme ve nüfus artışının kentlerde yarattığı dönüşüm ve düzensizleşme sürecine bağlı olarak ortaya çıkmış, bu süreçte ekonomik, sosyal ve siyasal faktörlerin etkisiyle modern belediye yapıları gelişmiştir. Osmanlı Devleti’nde ise modern belediyecilik anlayışı Batı’ya kıyasla daha geç benimsenmiştir. Tanzimat öncesinde kadılık, loncalar ve vakıflar aracılığıyla yürütülen yerel hizmetler, Tanzimat’la birlikte başlayan modernleşme süreciyle kurumsal bir dönüşüm geçirmiştir. Türk belediyecilik tarihinde batılı anlamda ilk modern örnek, 1854 tarihli nizamnameyle kurulan İstanbul Şehremaneti’dir. Şehremaneti’nin Avrupa standartlarına uygun biçimde yapılandırılması amacıyla 1855 yılında İntizam-ı Şehir Komisyonu kurulmuş, komisyon altyapı, temizlik, aydınlatma ve yol düzenlemeleri gibi kentsel hizmetlere yönelik çalışmalar yürütmüştür. Bu gelişmeleri takiben 1858’de Altıncı Daire-i Belediye oluşturulmuş, 1871 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi ile taşrada belediye teşkilatlarının kurulmasının yasal zemini hazırlanmıştır. Nihayet 1877 yılında çıkarılan Dersaadet Belediye Kanunu ve Vilayetler Belediye Kanunu ile Osmanlı’da belediyecilik kurumsal ve hukuki bir çerçeveye kavuşturulmuştur. (Oktay, 2008).

Cumhuriyetin ilk yıllarında toplumun ve yönetimin değişen ihtiyaçlarına cevap verilebilmesi için mevcut kanun yürürlükten kaldırılarak belediyelere çok çeşitli alanlarda yetkiler verilmesini içeren 1580 sayılı Belediye Kanunu, 1930 yılında yayınlanmıştır. Daha sonraki yıllarda yürürlüğe giren 1933 tarihli 2290 sayılı Belediyeler Yapı ve Yollar Kanunu, sportif faaliyet görevinin de verildiği 1938 tarihli 3530 sayılı

Kanun gibi yasalarla belediyelerin sorumlulukları artmış ve yetkileri genişletilmiştir (Yörükoğlu, 2009). Son 20 yıl içerisinde ise hızlı artan nüfus, buna bağlı hızlı kentleşme belediyelerin de görevleri ve yetkilerinin tekrar ele alınmasını gerektirmiş, böylece 2004 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile 2005 tarihli 5393 sayılı Kanun Belediye Kanunu yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu kanunlara konu olan, sorumlu oldukları bölgenin sorunlarını daha iyi görme, halkını tanıma, bilme ve bölge koşullarına göre yerel çözümleri bulma konusunda merkezi yönetime göre daha avantajlı olan yerel yönetimlerden olan belediyeler, “Bir devletin ya da bölgesel yönetimin alt birimi olan, göreceli olarak küçük bir alanda, sınırlı sayıdaki kurumsal politikaların belirlenmesi ve uygulanmasıyla görevli ve yetkili kılınmış bir kamu kuruluşu” şeklinde tanımlanmıştır (Ürkmez ve Akbulut, 2020). Yerel yönetim kuruluşları içerisinde yer alan belediyelerin yukarıda bahsi geçen kanunlarla tanımlı olan, fiziksel çevre koşullarının iyileştirilmesi, ihyası, yenilenmesi, imarı gibi görevlerinin yanı sıra yerel halkın serbest zamanlarının değerlendirilmesi açısından da bireye ve topluma destek sunması görevlerinin arasındadır.

Avrupa’da çok önce başlayan Türkiye’de ise 1970’lerden sonra hayata geçirilen sosyal belediyecilik anlayışı içerisinde yürütülen faaliyetler 1990’lardan sonra artışa geçmiştir. “Merkezi idarenin yapmış olduğu hizmetleri, belediyelerin, kendi mali güçleri doğrultusunda yerel halka hizmet sunması” olarak ifade edilen “sosyal belediyecilik” anlayışı çerçevesinde son yıllarda serbest zaman değerlendirilmesi kapsamında sunulan hizmetler yani rekreatif faaliyetlerin de artışı söz konusu olmuştur (Şataf ve Mermer, 2017).

Yerel yönetimlerin tabi olduğu yasal mevzuat çerçevesinde konu değerlendirildiğinde, rekreatif faaliyetler içerisinde önemli bir yer tutan spor aktivitelerine yönelik ‘spor’ kelimesinin doğrudan kanunlarda yer aldığı, bununla birlikte ‘rekreasyon, serbest zaman, boş zaman’ gibi ifadelerin uzun süre yasalarda bulunmadığı görülmektedir. 23.07.2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun “Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları” başlıklı 7. Maddesinin ilgili bentlerinde de yine rekreasyon kelimesi bulunmamakta, yerine büyükşehrin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları gibi yerlerin yaptırılması, bunların işletilmesi ve gerekli malzemenin tedariki, spor müsabakalarının düzenlenmesi, kültür ve tabiat varlıklarının korunması, sağlık merkezlerinin yapılması, yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar,

gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetlerin yürütülmesi gibi hususların yer aldığı anlaşılmaktadır (Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004). Ancak 13.07.2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda rekreasyon alanları ve rekreasyon harcamaları ifadeleri artık yasaya girmiş durumdadır (Belediye Kanunu, 2005).

Rekreasyonun belediye yapılanması içerisindeki durumuna bakıldığında, örgütsel anlamda rekreasyon başlığı altında belediye bünyesinde bir yapılanma olmadığı, spor hizmetlerinin bile örneğin, Erzurum Büyükşehir Belediyesinde Kültür ve Sosyal İlişkiler Daire Başkanlığına bağlı Gençlik ve Spor Şube Müdürlüğü'nce, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinde Gençlik ve Spor Hizmetleri Daire Başkanlığına bağlı Gençlik Hizmetleri, Spor Hizmetleri ve Spor Tesisleri Şube Müdürlüklerince yürütüldüğü görülmektedir. Yapılanmanın bu şekilde olmasına rağmen yerel yönetimler, yerel halka yönelik rekreasyon hizmetlerinin planlanmasına ve uygulanmasına son yıllarda oldukça fazla önem vermeye başlamışlar, yapılan çevresel müdahaleler ve etkinliklerle insanların boş zamanlarını verimli olarak değerlendirmelerine fırsat sunmuşlardır. Özellikle büyükşehir belediyeleri getirdikleri hizmetlerle halka rekreasyon kavramını öğretmekte ve yaşam kalitelerinin artmasını hedeflemektedirler (Koçyiğit ve Yıldız, 2014). Bu doğrultuda, sportif etkinlikler, eğitici ve eğlenceli oyunlar, bilgiye dayalı çeşitli oyun ve aktiviteler, doğa yürüyüşü organizasyonları, tiyatrolar, son yıllarda düzenlenen kültür yolları festivalleri, gastronomi festivalleri gibi etkinliklerle yerel halkın rekreatif faaliyetlere katılımını sağlamaktadırlar.

Bireylerin boş zamanlarını kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklerle değerlendirme isteği, yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerle desteklenerek hem bireysel refaha hem de toplumsal gelişime katkı sağlamaktadır. Rekreasyonel faaliyetler, bireylerin iş yaşamının ve günlük yaşamın stresinden uzaklaşmasını sağlayarak yaşam kalitesini artıran önemli araçlar arasında yer almaktadır (Turgutkaya ve Şimşek, 2024). Rekreasyonel hizmetlerin etkin sunumu, yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik anlayışı doğrultusunda önemli bir sorumluluk alanını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda belediyeler, bireylerin fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını gözetken, çağın gereksinimlerine uygun programlar geliştirmeli ve bu programların sürdürülebilirliğini sağlamalıdır (Tez, Doğan, Yavaş, Erkaya, Tavazar ve Güzel, 2014). Etkin programlar, yalnızca bireylerin boş zamanlarını nitelikli şekilde değerlendirmesini sağlamakla kalmamakta aynı zamanda zararlı alışkanlıklardan korunmalarına da yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda boş zamanın etkili yönetimi,

fiziksel gelişim, sosyalleşme, yaratıcılık ve sağlıklı yaşam gibi bireysel kazanımların yanı sıra, sosyo-kültürel dönüşüm ve yerel düzeyde refah artışını da beraberinde getirmektedir (Akşit Aşık, 2017; Ağaoğlu, 2013).

Son yıllarda Türkiye'de de hızla gelişen rekreasyon endüstrisi, yerel yönetimleri daha çağdaş ve kapsayıcı hizmet modelleri geliştirmeye teşvik etmektedir. Bu bağlamda tesislerin yenilenmesi, insan kaynaklarının verimli kullanımı ve toplumsal ihtiyaçlara yönelik programların oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Özellikle çocuk, genç, yaşlı ve engelli bireyler gibi farklı grupların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik örgütsel yapılar geliştirilmeli ve hizmet sunumu bu temelde şekillendirilmelidir (Mersinli, 2009; Tekin, Nebioğlu, Özdağ, Akçakoyun ve Yaman, 2009). Yerel yönetimlerin sunduğu rekreasyon hizmetleri giderek çeşitlenmekte ve topluma farklı alanlarda zengin seçenekler sunmaktadır. Bu kapsamda belediyeler; spor ve yarışmalar (spor beceri kursları, turnuvalar, spor okulları), doğa aktiviteleri (dağcılık, doğa yürüyüşleri, oryantiring, rafting), kişisel gelişim programları (stres yönetimi, sağlıklı beslenme, bilgisayar kursları), hobi etkinlikleri (balık tutma, fotoğrafçılık), güzel sanatlar kursları (resim, heykel, el sanatları), fiziksel uygunluk aktiviteleri (yüzme, duvar tırmanışı, halk koşuları), kültürel ve turistik geziler (müze ziyaretleri, tarih turları) ile gönüllü hizmet projeleri (kimsesiz çocuklar, yaşlılar ve çocuk tutukevleri programları) gibi geniş bir yelpazede faaliyetler gerçekleştirmektedir (Ağılönü ve Mengütay, 2009). Sonuç olarak, yerel yönetimlerin rekreasyon alanındaki faaliyetleri bireylerin yaşam kalitesini artırma, sosyal bütünleşmeyi sağlama ve sağlıklı toplumlar oluşturma açısından kritik önemdedir (Yeldoğan, Şahin ve Bengi, 2021). Bu hizmetlerin nitelikli ve kapsayıcı biçimde sunulması, aynı zamanda rekreasyonun bir kamu hizmeti olarak kurumsallaşmasına ve yerel düzeyde sosyal refahın güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

Belediyelerin tarihsel gelişimi, yasal yetkileri ve hizmet alanları incelendiğinde, rekreasyon hizmetlerinin yerel yönetimlerin sorumluluk alanı içerisinde açık biçimde tanımlandığı görülmektedir. Ancak bu yasal çerçevenin varlığı, rekreasyon hizmetlerinin uygulamada bilimsel temelli, planlı ve uzmanlık odaklı biçimde yürütüldüğü anlamına gelmemektedir. Nitekim mevzuatın sunduğu yetki ve sorumlulukların, belediyelerin rekreasyona bakış açısı, kurumsal öncelikleri ve karar verici aktörlerin algıları doğrultusunda farklı biçimlerde yorumlanabileceği dikkat çekmektedir. Bu durum çalışmanın temel araştırma problemini oluşturmaktadır.

3. Yöntem

Tematik analiz sürecinde tümevarımsal ilerleyerek Braun ve Clarke'ın (2006) geliştirdiği tematik analiz aşamaları izlenmiştir. Veri analiz sürecinin ilk adımında elde edilen veriler ayrıntılı biçimde incelenmiş ve satır bazında kodlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu kodlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar göz önünde bulundurularak anlamlı temalar oluşturulmuştur. Kodlama işlemi birden fazla araştırmacı tarafından yürütülmüş ve bulgular arasında tutarlılık sağlamak amacıyla karşılaştırmalı analiz yapılmıştır. Araştırmacılar arası görüş birliği, yorumlama sürecindeki öznelliği azaltmak üzere önemli bir kontrol mekanizması olarak kullanılmıştır.

Şekil 1. Tematik Analiz Aşamaları

Kaynak: Braun ve Clarke, 2006.

Tematik analiz aşamaları kapsamında (Şekil 1) ilk olarak veriler anlam kazanana kadar dikkatlice gözden geçirilmiştir. Veriler tekrar tekrar okunmuştur ve ardından ikinci ve üçüncü aşamaya geçilerek veri ve tema üretimine başlanmıştır. Bu aşamalar ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Tematik Analizin İkinci ve Üçüncü Aşamaları

Sorular (Kısaltılmış)	2. Adım Sistemik Veri Üretme	3. Adım İlk Temaları Üretme
Rekreasyonun tanımlanması	Boş zamanların değerlendirilmesi Ruhsal ve fiziksel yenilenme Gönüllülük esaslı etkinlikler Sosyal-kültürel faaliyetler	Rekreasyon Kavramına Yönelik Anlayış (Bilgi)
İlk akla gelen rekreasyon faaliyetleri	Yürüyüş yolları, parklar, bisiklet yolları, spor sahaları, kültürel etkinlikler, su sporları, doğa etkinlikleri, festivaller.	
Özel gruplara yönelik uygulamalar	Kadınlara özel kurslar, engelli bireylere uygun alanlar, gençlik merkezleri, yaşlı dostu parklar.	Toplumsal İhtiyaçların Tanınması ve Kapsayıcılık (Farkındalık)
Halkın ihtiyaçlarının belirlenmesi	Anketler, mahalle toplantıları, dijital geri bildirimler, bireysel gözlem ve demografik analizler (yaş, cinsiyet, engellilik).	
Gençler için özel projeler	Spor ve sanat odaklı etkinlikler Üniversite iş birlikleri Gönüllülük projeleri.	

Planlama sürecinde bilimsel veri kullanımı	Bilimsel araştırmalardan ve uzman görüşlerinden yararlanma, uygulamada esnek yaklaşım, meslek odaları ve STK'larla iş birliği.	Bilimsel ve Kurumsal Planlama Yaklaşımları (Uygulama)
Yeni rekreasyon alanları oluşturulurken dikkate alınan kriterler	Erişilebilirlik Güvenlik Çevresel ve estetik uyum Engelli bireylerin erişimi Bütçe ve kullanıcı yoğunluğu	
Uzman ekip yapısı	Şehir plancısı, peyzaj mimarı, çevre mühendisi, spor yöneticisi, sanat tarihçisi, sosyolog ve proje özelliklerine göre değişen uzmanlar.	
Uzun vadeli etki analizi	Üniversitelerle iş birliği Kısıtlı veri analizleri	Kullanıcı Geri Bildirimi ve Etki İzleme (Uygulama)
Etkinlik ve alan kullanımının geri bildirimle ölçülmesi	Sosyal medya, mobil uygulamalar, çağrı merkezleri, online anketler.	
Alan yönetimi, bakım ve güvenlik süreçleri	Düzenli temizlik ve bakım ekipleri, güvenlik personeli/gece bekçileri	Alan Yönetimi ve Hizmet Sürekliliği (Uygulama)
	Vandalizm, mevsimsel yoğunluk, kaynak yetersizliği	

İkinci aşama temaların şekillendirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu aşamada, daha önce gözlemlenen veriler bir kez daha incelenmiş ve yeni kodlar türetilmiştir. Bu kodlar etrafında ilk temalar belirlenmiş ve doğruluğu kontrol edilmiştir. Analizin her bir aşamasında, veriler dikkatle incelenmiştir. Beşinci aşama, temaların net bir şekilde tanımlanmasını içerir. Bu süreçte, katılımcıların görüşlerinin daha açık bir şekilde anlaşılabilmesi ve ifade edilebilmesi için görüşmelerden alıntılar kullanılmıştır. Katılımcıların ifadeleri aktarılırken, en fazla tekrarlanan düşüncelere öncelik verilmiştir. Son olarak, altıncı aşama, tüm temaların kapsamlı bir şekilde ele alındığı raporun oluşturulmasını kapsamaktadır. Beşinci aşama, çalışmanın bulgular ve tartışma kısmında ele alınırken, altıncı aşama ise sonuç bölümünde ele alınmıştır.

4. Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın temel bulgularını sunularak katılımcı bilgileri ve tematik analize dayalı bulguları detaylandırılmıştır. İlk olarak örneklemin genel profili sunulmuştur. Ardından, tematik analize dayanarak elde edilen temalar tanımlanmıştır.

Tablo 2: Belediyelere İlişkin Bilgiler

Belediye	Belediye Türü	Soruları Cevaplayan Birim	Rekreasyon Yönetimi Mezun Personel Sayısı	Son 5 Yılda Hayata Geçirilen Rekreasyon Projeleri
A	İlçe Belediyesi	Belediye Kültür ve Turizm Birimi	Yok	Yürüyüş yolu.
B	İlçe Belediyesi	Fen İşleri Müdürlüğü	Yok	Park ve yeşil alan düzenlemeleri, sahil bandı yürüyüş yolları, çocuk oyun alanları, açık hava spor alanları, engelli bireyler için erişilebilir park projeleri.
C	İlçe Belediyesi	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	Yok	Park ve yeşil alan düzenlemeleri, açık hava spor alanları, el beceri kursları, çocuklar için yaz kampları, kültürel ve sanatsal etkinlikler
D	İlçe Belediyesi	Park ve Bahçeler Müdürlüğü	Yok	Park ve yeşil alan düzenlemeleri.
E	Büyükşehir Belediyesi	Fen İşleri Daire Başkanlığı	Yok	Park projeleri, sahil projesi, kentsel tasarım projeleri.

Tablo 2 çalışmaya dahil edilen beş farklı belediyeye ait kurumsal yapı, personel profili ve son beş yılda gerçekleştirilen rekreasyon projelerine dair bilgileri içermektedir. Belediyelerin tümü rekreasyon hizmetlerine yönelik çeşitli uygulamalar yürütmekte olsalar da bu hizmetlerin planlanması ve yürütülmesinde görev alan birimlerin çeşitliliği ve uzman personel varlığı arasında önemli farklılıklar gözlenmektedir. Tablodan görüldüğü üzere belediyelerin soruları yanıtlayan birimleri farklılık göstermektedir. A, C ve D belediyelerinde kültür, sosyal işler ya da park ve bahçeler gibi doğrudan toplumsal alanlarla ilgili müdürlükler sürece dahil olurken, B ve E belediyelerinde daha teknik birimler olan “Fen İşleri Müdürlüğü” ve “Fen İşleri Daire Başkanlığı” süreci yönetmiştir. Bu durum, bazı belediyelerde rekreasyonun daha çok mühendislik ve fiziksel altyapı temelli algılandığını, bazılarında ise sosyal ve kültürel bir hizmet alanı olarak konumlandırıldığını göstermektedir.

Tüm belediyelerin ortak özelliği, rekreasyon yönetimi alanında uzman mezun personele sahip olmamalarıdır. Bu durum, belediyelerin rekreasyon politikalarını planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde konu uzmanlığı eksikliğiyle karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir. Bu eksiklik, uygulamaların bilimsel temelden uzaklaşmasına ve hizmetlerin stratejik sürdürülebilirlikten yoksun hale gelmesine yol açabilir.

Belediyelerin son beş yılda hayata geçirdiği rekreasyon projeleri incelendiğinde, en yaygın uygulamaların park ve yeşil alan düzenlemeleri ile yürüyüş yolları olduğu

görülmektedir. Bununla birlikte, özellikle B ve C belediyelerinde engelli bireyler için erişilebilir alanlar, çocuklar için oyun ve yaz kampı alanları, kültürel ve sanatsal etkinlikler gibi daha çeşitli ve kapsayıcı projeler geliştirilmiştir. Bu durum, rekreasyonun salt fiziksel alan temelli olmaktan çıkarılıp sosyal kapsayıcılık ve toplumsal katılımı teşvik eden bir yapıya dönüştürülebileceğini göstermektedir.

Öte yandan A ve D belediyelerinde yalnızca park düzenlemeleri gibi sınırlı uygulamalar gözlenmekte, bu da bazı belediyelerde rekreasyonun daha dar bir çerçevede algılandığını göstermektedir. E belediyesi, büyükşehir statüsünde olmasına rağmen proje türleri bakımından farklılaşmamış bu da ölçekle birlikte gelen çeşitliliğin her zaman sağlanamadığını ortaya koymaktadır. Veriler, belediyelerde rekreasyon hizmetlerine dair uygulamaların hem kurumsal kapasite hem de uzmanlık temsiliyeti açısından sınırlılıklar içerdiğini ortaya koymaktadır. Rekreasyon yönetimi mezunu personelin bulunmaması, hizmetlerin sistematik planlamadan yoksun kalmasına neden olabilirken, uygulama çeşitliliğindeki farklılıklar, belediyeler arası stratejik ve vizyoner bakış farklarını yansıtmaktadır. Bu farklılıklar temalara da yansyarak rekreasyonun çeşitli unsurlara göre farklı algılanabileceğini göstermektedir.

4.1. Tema 1: Rekreasyon Kavramına Yönelik Anlayış

Belediyelerin rekreasyon kavramına yönelik yaklaşımları, bireylerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri ve bu süreçte ne tür fiziksel, zihinsel ya da sosyal kazanımlar elde ettiklerine ilişkin algılar etrafında şekillenmektedir. Yapılan mülakatlardan elde edilen veriler belediyelerde görev yapan yetkililerin rekreasyonu sadece fiziksel aktiviteyle sınırlı görmediğini, aynı zamanda toplumsal yaşam kalitesini artıran, gönüllülük esasına dayalı, çok boyutlu bir süreç olarak ele aldıklarını göstermektedir. A Belediyesi, rekreasyonu “*bireylerin boş zamanlarını değerlendirmelerine, fiziksel ve ruhsal olarak yenilenmelerine olanak tanıyan, sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal etkinliklerin bütünü*” olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, rekreasyonu bireysel faydadan öteye taşıyarak toplumsal düzeyde yaşam kalitesini artırıcı bir araç olarak konumlandırmaktadır. Benzer şekilde D Belediyesi yetkilisi, rekreasyonu “*kişiyi zorunlu iş ve etkinliklerinden sonra yenileyen, dinlendiren ve gönüllü olarak yapılan faaliyetler*” şeklinde tanımlayarak bu anlayışı desteklemektedir.

Rekreasyon faaliyetlerine dair ilk akla gelen örnekler ise genellikle açık hava etkinlikleri ve doğayla bütünleşik alanlar üzerinden şekillenmektedir. Örneğin, B Belediyesi yetkilisi

yürüyüş, bisiklet yolları, parklar, açık hava konserleri ve kültürel etkinlikleri öne çıkarmaktadır. D Belediyesi ise spor alanları, doğa temelli aktiviteler (örneğin piknik, kamp), çocuk oyun alanları ve parklar gibi mekânları rekreasyonun temel unsurları arasında saymaktadır. Bu veriler, belediyelerin rekreasyon faaliyetlerini planlarken kullanıcı odaklı ve çeşitliliği önceleyen bir anlayış benimsediklerini ortaya koymaktadır. Tüm bu tanımların ortak noktası, rekreasyonun sadece boş zamanın değerlendirilmesine yönelik değil, aynı zamanda bireyin psikolojik, fiziksel ve sosyal refahını artırmaya hizmet eden bütüncül bir süreç olarak algılanmasıdır. Ayrıca gönüllülük ilkesi, belediyeler tarafından yapılan tanımlarda sıkça vurgulanan bir diğer temel bileşen olarak öne çıkmaktadır. E Belediyesi'nin ifadesinde yer alan “özgürce sosyalleşebilecek faaliyetler” vurgusu da rekreasyonun bireylerin toplumsal bağlarını güçlendiren bir araç olarak değerlendirildiğine işaret etmektedir. Belediyelerde görev yapan yetkililerin rekreasyon kavramına ilişkin anlayışları, klasik anlamda eğlence ya da fiziksel aktivite odaklı olmaktan çok, bireysel ve toplumsal iyi oluş halini destekleyen, gönüllülüğe dayalı ve çok disiplinli bir alan olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede, belediyelerin rekreasyon politikaları yalnızca hizmet üretimiyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda kent estetiği, toplumsal bütünleşme ve katılımcılık gibi daha geniş sosyolojik hedeflerle de ilişkilendirilmektedir.

4.2. Tema 2: Toplumsal İhtiyaçların Tanınması ve Kapsayıcılık

Belediyelerin rekreasyon hizmetlerini planlarken toplumun farklı kesimlerinin ihtiyaçlarını tanıma ve bu ihtiyaçlara uygun çözümler üretme kapasitesi, hizmetlerin sürdürülebilirliği ve kapsayıcılığı açısından kritik bir önem taşımaktadır. Mülakat verileri incelendiğinde, belediyelerin demografik özelliklere duyarlılık gösterdiği, fakat bazı uygulamaların hâlâ sınırlı ölçekte kaldığı görülmektedir.

Belediyeler halkın ihtiyaçlarını belirlemede çeşitli araçlar kullanmaktadır. B ve D belediyeleri, anketler, mahalle toplantıları ve dijital geri bildirim sistemleri gibi yapılandırılmış yöntemlerin yanı sıra bireysel gözlemlere de başvurduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca A Belediyesi, demografik analizler (yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, engellilik durumu vb.) temelinde planlama yaptığını belirtmiştir. Bu durum, veri temelli yaklaşımların giderek yaygınlaştığını göstermektedir. Ancak bazı belediyelerde bireysel gözlemlerin hâlâ belirleyici olduğu görülmekte, bu da sistematik planlamanın bazı kurumlarda eksik olduğunu düşündürmektedir.

Kadınlar, yaşlılar, çocuklar ve engelli bireyler gibi özel gruplar için geliştirilen projeler çeşitlilik göstermektedir. Örneğin, B Belediyesi kadınlara özel spor saatleri, çocuklara tematik parklar ve yaşlılara yürüyüş alanları sunduğunu belirtirken, D Belediyesi “Engelsiz Yaşam Merkezi” gibi yapılarla dezavantajlı bireylerin katılımını artırmayı hedeflemektedir. Ayrıca C Belediyesi, kadınlara enstrüman ve meslek kursları, gençlere özel bilim merkezleri, yaşlılar için park ve dinlenme alanları gibi çeşitli projeleri hayata geçirmiştir. Ancak bazı belediyelerin bu konuda yalnızca “tasarlanmaktadır” veya “şu anlık yok” gibi ifadelerle yanıt verdiği görülmektedir. Bu, uygulamaların tüm belediyelerde eşit ölçekte hayata geçirilmediğini ve yerel düzeyde önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir. Ayrıca projelerin etki analizine dair bilgi verilmemesi, bu faaliyetlerin sürdürülebilirliği ve başarısı konusunda değerlendirme yapılmasını zorlaştırmaktadır.

Gençler için sunulan rekreasyon hizmetleri genel olarak olumlu ve çok yönlüdür. Örneğin A ve E belediyeleri, gençlere yönelik spor turnuvaları, sanat atölyeleri, gönüllülük projeleri gibi sosyal katılımı teşvik edici faaliyetler yürütmektedir. B Belediyesi ise sosyal medya etkinlikleri, yarışmalar ve ücretsiz kurslar gibi katılımı artırıcı uygulamalara yer vermektedir. Özellikle C Belediyesi, gençlerin yerel tarihi alanlara yönelik geziler ve psikososyal destek programları gibi daha derinlemesine planlanmış projeler yürüttüğünü belirtmiştir. Ancak bu projelerin uzun vadeli etkilerine dair verilerin büyük ölçüde eksik olduğu görülmektedir. Evet diyen bazı belediyeler üniversitelerle iş birliği içinde olduklarını ifade etse de çoğunlukla bu etkileşim “kısıtlı analizler” düzeyindedir. Bazı belediyeler ise doğrudan “hayır” yanıtı vererek, gençlerin sosyal uyumu veya suç oranları üzerindeki etkileri izlemeye yönelik herhangi bir sistematik çalışmanın yapılmadığını açıkça ifade etmiştir. Bu durum, gençlik odaklı projelerin bilimsel temelli izleme ve değerlendirme sistemlerinden yoksun olduğunu ortaya koymaktadır.

4.3. Tema 3: Bilimsel ve Kurumsal Planlama Yaklaşımları

Rekreasyon alanlarının planlanması ve yönetimi, yalnızca fiziksel mekân düzenlemelerinden ibaret olmayıp, sosyal bilimlerden planlamaya, halk sağlığından çevre mühendisliğine uzanan çok disiplinli bir yaklaşım gerektirmektedir. Belediyeler tarafından yürütülen uygulamaların bu çerçevede ne ölçüde kurumsallaştığı ve bilimsel veriye dayandığı, tematik analiz kapsamında değerlendirilmiştir.

Belediyelerin çoğu, rekreasyon alanlarının planlamasında bilimsel yöntemlere ve uzman

görüşlerine başvurduklarını belirtmektedir. A Belediyesi hem akademik araştırmalardan hem de uygulama sürecinde edinilen deneyimlerden faydalandığını, bu sayede esnek bir yaklaşım geliştirdiğini ifade etmektedir. D Belediyesi ise sürecin üniversiteler, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içinde yürütüldüğünü belirtmiş ve bu iş birliklerini planlama sürecine entegre ettiklerini dile getirmiştir. Bu tür yaklaşımlar olumlu olmakla birlikte, analiz edilen veriler, bu uygulamaların bazı belediyelerde sistematik bir yapıya kavuşmadığını göstermektedir. Bazı katılımcılar, projelerin daha çok “etkinlik konseptine göre” şekillendiğini veya uygulama aşamasında yön bulduğunu ifade etmiştir. Bu, planlama sürecinin bilimsel temellere değil, pratik deneyimlere ve sezgilere dayalı olarak yürütüldüğü durumların da bulunduğu işaret etmektedir.

Rekreasyon hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi, disiplinler arası bir uzmanlık gerektirdiği bilinmektedir. Belediyelerde bu hizmetlerden sorumlu olan ekipler genellikle şehir plancıları, peyzaj mimarları, çevre mühendisleri, mimarlar, elektrik ve inşaat mühendisleri gibi teknik ağırlıklı meslek gruplarından oluşmaktadır. Bazı belediyeler sosyolog, sanat tarihçisi, öğretmen ve animatör gibi daha sosyal ve kültürel yönü güçlü uzmanlara da ekiplerde yer vermektedir. Ancak dikkat çeken en önemli bulgulardan biri, rekreasyon yöneticisi/uzmanı unvanına sahip bir uzmanın hiçbir belediyede ekip içinde yer almamasıdır. Rekreasyonun planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesinde temel uzmanlık alanı olan bu meslek grubunun ekip dışı bırakılması, bilimsel ve bütüncül yaklaşımlar açısından önemli bir zayıflık olarak değerlendirilmiştir. Bu durum, rekreasyonun hâlen fiziksel altyapıya indirgenmiş bir perspektifle ele alındığını ve insan odaklı, katılımcı, davranışsal yönlerinin yeterince hesaba katılmadığını göstermektedir. Bilimsel ve kurumsal planlama ilkeleri, bazı belediyelerde kısmi düzeyde uygulanmakta, ancak genel anlamda sistematik bir bütünlükten yoksun kalmaktadır. Rekreasyon yöneticisinin ekiplerde yer almaması, alanın bilimsel kimliğini zayıflatmaktadır. Bu temel eksiklik, rekreasyonun “nitelikli hizmet üretimi” hedefiyle bağdaşmadığını ve sürdürülebilirliğe dair önemli zayıflıklar barındırdığını göstermektedir.

4.4. Tema 4: Kullanıcı Geri Bildirimi ve Etki İzleme

Kamu hizmetlerinin etkinliği ve sürdürülebilirliği, yalnızca planlama aşamasındaki başarıyla değil, aynı zamanda bu hizmetlerin uygulama sürecinde kullanıcı deneyimleriyle nasıl etkileşime girdiğiyle ölçülebilir. Rekreasyon alanlarında kullanıcı geri bildiriminin alınması, analiz edilmesi ve uygulamalara yansıtılması, hizmet

kalitesinin artırılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda yapılan mülakatlar, belediyelerin bu alandaki uygulamalarında anlamlı bazı gelişmeler olduğunu, ancak sürecin bütüncül bir izleme ve değerlendirme sistematğine henüz tam anlamıyla kavuşmadığını göstermektedir. Belediyelerin önemli bir bölümü kullanıcı geri bildirimlerini çeşitli kanallar aracılığıyla topladıklarını ifade etmektedir. Bunlar arasında çevrimiçi anketler, mobil uygulamalar, sosyal medya platformları ve çağrı merkezleri öne çıkmaktadır. Örneğin A Belediyesi, mobil uygulamalar ve sosyal medya üzerinden düzenli veri topladığını, E Belediyesi ise iletişim ve koordinasyon merkezi ve çağrı merkezleri üzerinden kullanıcı görüşlerine ulaşmaya çalıştığını belirtmiştir. Ayrıca bazı belediyelerde yüz yüze anketlerin de zaman zaman kullanıldığı görülmektedir. Bu uygulamalar, kullanıcı odaklılık açısından olumlu bir eğilim ortaya koymakla birlikte, geri bildirimlerin ne ölçüde sistematik olarak analiz edildiği ve politika üretim sürecine entegre edildiği net olarak anlaşılamamaktadır. Geri bildirimlerin çoğunlukla “şikâyet odaklı” ya da “anlık çözüme dönük” bir formatta değerlendirildiği anlaşılmakta, uzun vadeli kullanıcı memnuniyeti, katılım düzeyi ya da davranış değişikliklerine dair verilerin düzenli izlenmediği gözlemlenmektedir.

Kullanım oranlarının izlenmesine dair uygulamalar belediyeden belediyeye farklılık göstermektedir. Bazı belediyeler elektronik sistemler aracılığıyla rekreasyon alanlarındaki kullanıcı yoğunluğunu izlediklerini ifade ederken, diğerleri bu süreci saha gözlemleri ya da çağrı merkezi bildirimleri ile sürdürmektedir. C Belediyesi, örneğin, kullanım oranlarını ölçmek için doğrudan sistemli bir mekanizma kurduğunu belirtmiştir. Bu tür uygulamalar, kullanıcı eğilimlerini anlamada yararlı olsa da verilerin analitik değerlendirmeye dönüştürülüp dönüştürülmediği konusunda yeterli bilgi sunulmamıştır. Ayrıca, kullanıcı geri bildirimlerinin uygulama süreçlerini dönüştürüp dönüştürmediğine dair somut örneklerin verilmemesi, katılımcı planlama anlayışının pratikte ne derece işlediği konusunda soru işaretleri doğurmaktadır. Verilerin sadece toplanması değil, analiz edilip hizmetlerin revize edilmesine olan katkısı da kullanıcı odaklılık açısından belirleyici bir ölçüttür.

Rekreasyon hizmetlerinde kullanıcı geri bildirim toplama konusunda teknik araçların yaygın olarak kullanıldığı gözlemlense de bu sürecin planlı, veri odaklı ve sürekli iyileştirme mantığıyla entegre edilmiş bir sistem haline getirilemediği anlaşılmaktadır. Katılımcıların ifadelerinden, bazı belediyelerde bu sürecin daha çok bürokratik bir “geri

bildirim alma görevi” olarak görüldüğü, analiz ve değerlendirme boyutunun ise geri planda kaldığı anlaşılmaktadır. Buna ek olarak, kullanıcı geri bildirimlerinin yalnızca genel memnuniyet düzeyine ya da anlık şikayetlere odaklanması, daha derinlikli bir kullanıcı deneyimi analizinin yapılamamasına neden olmaktadır.

Kullanıcı geri bildirimi ve etki izleme süreçleri, belediyelerin hizmet kalitesini değerlendirmesi açısından önemli bir işlev üstlenmektedir. Ancak mevcut uygulamalar incelendiğinde, teknolojik araçların kullanılmasına rağmen bu sürecin kurumsallaşmış, veriye dayalı ve davranışsal çıktıları değerlendiren bir sistem haline gelmediği görülmektedir. Rekreatyon alanlarının sadece fiziksel kullanım yoğunluğu değil, aynı zamanda bu alanların bireylerin sosyal katılım, aidiyet, memnuniyet ve sağlık üzerindeki etkilerinin izlenmesi gerekmektedir. Bu yönüyle belediyelerin hem niteliksel veri toplamaya hem de bu verileri değerlendirmeye dönük sistematik yapılar geliştirmesi bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır.

4.5. Tema 5: Alan Yönetimi ve Hizmet Sürekliliği

Rekreatyon alanlarının sürdürülebilir ve kullanıcı dostu bir yapıda varlığını sürdürebilmesi, yalnızca planlama ve tasarım aşamalarına değil, aynı zamanda etkin bir alan yönetimi ve bakım sisteminin kurulmasına bağlıdır. Bu kapsamda belediyelerin, rekreatyon alanlarının sürekliliğini nasıl sağladığı, karşılaşılan zorluklar ve alınan önlemler doğrultusunda yapılan mülakatlar değerlendirilmiştir.

Verilere göre, belediyelerin büyük bölümü rekreatyon alanlarının bakımını kendi bünyelerinde oluşturdukları ekiplerle gerçekleştirmektedir. A ve C belediyeleri bu süreci “düzenli denetimler”, “temizlik ve bakım ekipleri” aracılığıyla sürdürdüklerini ifade etmiştir. D Belediyesi ise sürecin ilgili müdürlükler ve belediyeye bağlı şirketler aracılığıyla yürütüldüğünü belirtmektedir. Güvenlik konusu ise yerel dinamiklere bağlı olarak farklı şekillerde ele alınmaktadır. Bazı belediyeler, belirli bölgelerde güvenlik personeli ya da gece bekçileri görevlendirdiklerini, diğerlerinde ise uyarıcı tabelalarla pasif güvenlik önlemlerinin alındığını bildirmiştir. Bu ifadelerden yola çıkıldığında, bakım ve güvenlik süreçlerinde kurumsal bir standarttan ziyade yerel çözümlere dayalı, parça parça işleyen bir yapı olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle alanın büyüklüğü, kullanım yoğunluğu ve mali kaynakların sınırlılığı gibi faktörler bu hizmetlerin sürekliliğini doğrudan etkilemektedir.

Belediyelerin ortak olarak vurguladığı başlıca sorunlar arasında vandalizm, mevsimsel

yoğunluk ve kullanıcı farkındalığının yetersizliği öne çıkmaktadır. Örneğin B ve E belediyeleri, gece saatlerinde oluşan gürültü, çöp kutularında ateş yakılması gibi kontrolsüz kullanıcı davranışlarının alanlara zarar verdiğini ve toplumsal farkındalığın bu noktada yetersiz kaldığını ifade etmiştir. Bu tür davranışlar, yalnızca fiziksel alanlara zarar vermekle kalmamakta, aynı zamanda kullanıcı güvenliğini ve çevresel sürdürülebilirliği de tehdit etmektedir. Ayrıca bazı belediyeler, kaynak yetersizliğini ve personel eksikliğini hizmetin kesintisiz yürütülmesi açısından ciddi bir engel olarak tanımlamaktadır. Özellikle geniş alanlarda hizmet veren belediyeler, bu bölgelerin sürekli denetlenmesinin ve bakımının zorluklarını vurgulamaktadır.

Belediyelerin rekreasyon hizmetlerinde süreklilik sağlamaya yönelik genel bir çaba içinde oldukları gözlemlenmektedir. Ancak bu hizmetlerin sürdürülebilirliği açısından kurumsal kapasite, bütçe planlaması ve kamu bilinci oluşturma çalışmaları hâlâ geliştirilmesi gereken alanlar olarak öne çıkmaktadır. Mevsimsel dalgalanmalar, yoğun kullanıcı baskısı ve fiziksel tahribat gibi faktörler, kısa vadeli müdahalelerle geçici olarak çözümlenmeye çalışılmakta, bu durum ise uzun vadeli, sistematik çözümlerin eksikliğini ortaya koymaktadır.

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışma kapsamında belediyelerde rekreasyon yönetimine ilişkin bilgi, farkındalık ve uygulamalar, beş ana tema üzerinden tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bulgular, belediyelerin rekreasyon kavramını giderek daha geniş bir perspektiften ele almaya başladığını, ancak uygulamalarda hâlâ çeşitli yapısal ve işlevsel eksikliklerin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Rekreasyon Kavramına Yönelik Anlayış teması kapsamında belediyelerin rekreasyonu yalnızca fiziksel etkinliklerle sınırlı olmayan, gönüllülük esasına dayalı, bireysel ve toplumsal fayda üretmeyi amaçlayan bir yaşam alanı olarak gördüğü saptanmıştır.

Karakan ve arkadaşları (2021), rekreasyon alanlarının fiziki uygunluğunun, yerel halkın rekreasyon faaliyetlerine katılımında belirleyici bir etken olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Müniroğlu ve arkadaşları (2023), bu alanların bireylerin boş zamanlarını verimli şekilde değerlendirmelerine olanak sağladığını ve olumsuz davranışların önlenmesinde rol oynadığını belirtmektedir. Rekreasyonel katılımın artırılmasında yerel yönetimlerin yönlendirici rolü büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, çocuk ve gençlerin boş zaman etkinlikleri konusunda bilinçlendirilmesi, eğitici içeriklerin

sunulması, planlanan aktivitelerde bu grupların ilgi ve isteklerinin dikkate alınması ve toplumsal farkındalık yaratılmasına yönelik çalışmalar yapılması etkili bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir (Aydın ve Birol, 2019). Bu doğrultuda geliştirilen projeler, halkın ihtiyaçlarının ve yaşam koşullarının dikkate alınarak planlanması açısından kritik öneme sahiptir. Ancak çalışmada elde edilen veriler, bu kavramsal farkındalığın uygulamalara yeterince yansımadığını ortaya koymaktadır. Bu durum, belediyelerde rekreasyon hizmetlerinin sosyal ve psikolojik boyutlarını gözetebilecek uzman bir bakış açısına duyulan ihtiyacı açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, rekreasyon hizmetlerinin daha bütüncül ve nitelikli biçimde sunulabilmesi için belediyelerde rekreasyon yöneticilerinin istihdam edilmesi, planlama ve karar alma süreçlerine uzman personelin aktif biçimde dahil edilmesi önerilmektedir.

Toplumsal ihtiyaçların tanınması ve kapsayıcılık teması kapsamında elde edilen bulgular, belediyelerin halkın taleplerini belirlemede anketler, toplantılar ve dijital geri bildirim araçlarından yararlandığını, ancak bazı belediyelerde gözleme dayalı ve sistematik olmayan karar alma pratiklerinin sürdüğünü göstermektedir. Kadınlar, gençler, yaşlılar ve engelli bireylere yönelik projeler geliştirilmekle birlikte, bu uygulamaların sürekliliği ve etkililiğinin düzenli biçimde izlenmediği saptanmıştır. Bu bulgu, kapsayıcı hizmet anlayışının kurumsal bir yapıya kavuşmadığını ve uygulamaların çoğunlukla kısa vadeli kaldığını göstermektedir. Bu sonuç doğrultusunda, mahalle ölçeğinde demografik analizlerin yapılması, kullanıcı profillerine dayalı veri tabanlarının oluşturulması ve kapsayıcı rekreasyon politikalarının uzun vadeli izleme ve değerlendirme sistemleriyle desteklenmesi önerilmektedir.

Bilimsel ve kurumsal planlama yaklaşımları temasına ilişkin bulgular, belediyelerin akademik çalışmalar ve uzman görüşlerinden yararlanma eğiliminde olduğunu, ancak bu yaklaşımın tüm belediyelerde kurumsallaşmadığını ortaya koymaktadır. Özellikle rekreasyon yöneticisinin uzman ekipler içerisinde yer almaması, rekreasyon hizmetlerinin daha çok fiziksel altyapı projeleri çerçevesinde ele alınmasına neden olmaktadır. Bu durum, rekreasyonun bireysel davranışlar, sosyal etkileşim ve toplumsal etki boyutlarının göz ardı edilmesi riskini doğurmaktadır. Bu bulguya dayanarak, üniversitelerle iş birliklerinin artırılması, bilimsel bilgiye dayalı karar mekanizmalarının güçlendirilmesi ve rekreasyon politikalarının disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınması önerilmektedir.

Kullanıcı geri bildirimi ve etki izleme teması kapsamında, belediyelerin çeşitli dijital ve yüz yüze araçlarla geri bildirim topladığı, ancak bu verilerin planlama süreçlerine nasıl entegre edildiğinin büyük ölçüde belirsiz olduğu belirlenmiştir. Kullanıcı memnuniyeti, davranış değişikliği ve hizmetlerin uzun vadeli toplumsal etkilerine yönelik sistematik analizlerin eksikliği dikkat çekmektedir. Bu bulgu, geri bildirimin daha çok biçimsel bir uygulama olarak kaldığını göstermektedir. Bu doğrultuda, geri bildirimlerin yalnızca izleme aracı olarak değil, hizmet tasarımı ve iyileştirme süreçlerinde belirleyici bir unsur olarak kullanılması, etkileşimli karar destek sistemleri ve katılımcı yönetim modellerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

Son olarak, alan yönetimi ve hizmet sürekliliği teması, bakım ve güvenliğin çoğunlukla belediyelerin kendi ekipleri tarafından sağlandığını, ancak vandalizm, yoğun kullanım ve düşük kullanıcı farkındalığının hizmet kalitesini tehdit ettiğini ortaya koymaktadır. Literatürde de benzer şekilde güvenlik ve sahiplenme eksikliğinin rekreasyon alanlarının kullanımını azalttığı vurgulanmaktadır (Kara, Demirci ve Kocaman, 2008). Bu bulgu temelinde, kullanıcı eğitimi, gönüllülük projeleri ve yerel halkın sürece aktif katılımını teşvik eden uygulamalar yoluyla toplumsal sahiplenmenin artırılması, böylece rekreasyon alanlarının sürdürülebilirliğinin güçlendirilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Ağaoğlu, Y. (2013). Belediye başkanlarının serbest zaman yaklaşımları. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 20-28.
- Ağılönü, A., ve Mengütay, S. (2009). Yerel yönetimlerde rekreasyon hizmetleri ve model belirleme. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 160-176.
- Akşit Aşık, N. (2017). Balıkesir il merkezinde yaşayanların belediyenin rekreasyon hizmetlerinden memnuniyet düzeyinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 4(4), 106-117.
- Aydın, E., ve Birol, S. Ş. (2019). Yerel yönetimlerde çocuk ve gençlere yönelik rekreasyon planlaması üzerine bir araştırma: Karaman örneği. *Journal of International Social Research*, 12(66), 999-1006.
- Barcelona, R. J., Wells, M. S., & Arthur-Banning, S. (2015). *Recreational sport: Program design, delivery, and management*. Human Kinetics.
- Belediye Kanunu. (2005). Resmî Gazete: 5393 sayılı *Belediye Kanunu*. (Tarih: 13.07.2005, Sayı:25874). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5393&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> sayfasından erişilmiştir. [Erişim Tarihi: 21.05.2025].
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.

- Büyükşehir Belediyesi Kanunu. (2004). Resmî Gazete: 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. (Tarih: 23.07.2004, Sayı: 25531). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> sayfasından erişilmiştir. [Erişim Tarihi: 21.05.2025].
- Camplain, R., Williamson, H. J., Pinn, T. A., Shuman, S., Robinson, B. M., Evans, M., & Luna, C. (2022). Barriers and facilitators to attending and being physically active during recreation time among women incarcerated. *BMC Women's Health*, 22(1), 239.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage publications.
- Hall, C. M., & Page, S. J. (2014). *The geography of tourism and recreation: Environment, place and space* (4th ed.). Routledge.
- Ibhafidon, A., Oforka, O. K., Onuzulike, N. M., & Nwaobiala, C. J. (2021). Recreation and its health benefits: A critical review. *International Journal of Human Kinetics, Health and Education*, 6(1), 158-167.
- Kara, F., Demirci, A., ve Kocaman, S. (2008). Şehir coğrafyası açısından bir araştırma: İstanbul'un açık rekreasyon alanlarının değerlendirilmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (18), 76-95.
- Karakan H.İ., Ertaş Ç, Çolak O. ve Yurtman S. (2021). Yerel halkın rekreasyon faaliyetlerine katılımını etkileyen faktörlere yönelik bir çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 12(2), 557-569.
- Koçyiğit, M. ve Yıldız, M. (2014). Yerel yönetimlerde rekreasyon uygulamaları: Konya örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2(special issue), 211-223.
- Mersinli, D. (2009). *Yerel yönetimlerde spora yönelik rekreasyon hizmetleri ve büyükşehir belediyelerinin rekreasyonel faaliyetlere olan yaklaşımlarının değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Morse, W. C., Stern, M., Blahna, D., & Stein, T. (2022). Recreation as a transformative experience: Synthesizing the literature on outdoor recreation and recreation ecosystem services into a systems framework. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 38, 100492.
- Müniroğlu, R. S., Öniş, M., ve Göçer, İ. (2023). Yerel yönetimlerde serbest zaman anlayışı ve rekreasyonel uygulamalar. *Journal of Global Sport and Education Research*, 6(1), 67-88.
- Oktay, T. (2008) Türkiye'de yerel yönetimler. Bozlağan, R. & Demirkaya, Y. (Ed.). *Belediye Kurumunun Tarihsel Gelişimi* içinde, (s.119-156), Ankara: Nobel Yayın.
- On İkinci Kalkınma Planı. (2023). Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı: *Kalkınma Planları*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> sayfasından erişilmiştir. [Erişim Tarihi: 16.04.2025].
- Şataf, C. ve Mermer, B. (2017). Avrupa'da sosyal belediyecilik anlayışı ve Türkiye. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 8(17), 13-33.

- Tekin, A., Nebioğlu, F., Özdağ, S., Akçakoyun, F., ve Yaman, Ç. (2009). Turizm destinasyonunda bulunma kriterine göre belediye rekreasyon hizmetlerinin karşılaştırılması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 849-857.
- Tez, Ö., Doğan, Ö., Yavaş, Ö., Erkaya, E., Tavazar, H., ve Güzel, P. (2014). Yerel yönetimlerde serbest zaman ve rekreasyon hizmetleri (İzmir ili örneği). *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(Special Issue 1), 511-524.
- Turgutkaya, K., ve Şimşek, K. Y. (2024). Belediyelerde rekreasyon hizmeti sağlayan ve sponsorluk yapan paydaşların motivasyonu. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 12-20.
- United Nations. (1948). *Universal Declaration of Human Rights*. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights> sayfasından erişilmiştir. [Erişim Tarihi: 15.04.2025].
- Ürkmez, D. ve Akbulut, D. (2020). Yerel yönetimlerde bir halkla ilişkiler aracı olarak festivallerin kullanımı. *Karadeniz İletişim Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 1-27.
- World Health Organization. (1948). *Preamble to the Constitution of the World Health Organization as adopted by the International Health Conference, New York, 19-22 June, 1946*. World Health Organization. <https://www.who.int/about/governance/constitution> sayfasından erişilmiştir. [Erişim Tarihi: 15.04.2025].
- Yeldoğan, R., Şahin, Y., ve Bengi, K. (2021). Büyükşehir belediyelerinin planlama altına aldıkları rekreasyon projelerin değerlendirilmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 23(40), 182-192.
- Yörükoğlu, F. (2009). Türk belediyeciliğinin gelişim süreci. *Mevzuat Dergisi*, 12(135). <https://www.mevzuatdergisi.com/2009/03a/02.htm> sayfasından erişilmiştir. [Erişim Tarihi: 10.09.2025].

Etik Kurul İzni

Araştırma için gerekli olan etik kurul izni Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 28.03.2025 tarihli 211 toplantı sayılı ve 08 sayılı kararı ile alınmıştır.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışma üç yazarın katkısı ile hazırlanmıştır.

1 yazar: % 34

2. yazar: % 33

3. Yazar: % 33

Çıkar Çatışması Beyanı

Çalışmanın yazarlar arasında veya herhangi bir kurum kuruluş ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.